

O DELU ARHIVSKEGA DRUŠTVA SLOVENIJE
ON THE ACTIVITIES OF THE ARCHIVAL ASSOCIATION OF SLOVENIA

**Poročilo Komisije za podeljevanje Aškerčevih nagrad in
Aškerčevih priznanj za leto 2016**

Komisija v sestavi Andreja Klasinc Škofljanec (ARS), Judita Šega (ZAL), dr. Julijana Visočnik (NŠAL), dr. Borut Batagelj (ZAC) in dr. Zdenka Bonin (PAK) je konec maja na dopisni seji sprejela besedilo javnega razpisa in določila datum za zbiranje predlogov za podelitev *Aškerčeve nagrade* in *Aškerčevega priznanja* za leto 2016. Razpis se je začel 6. junija in se zaključil 8. 7. 2016. Komisija je na svoji seji, 23. 8. 2016, pregledala deset pravočasno prispelih predlogov za nagrado in priznanje ter opravila izbor.

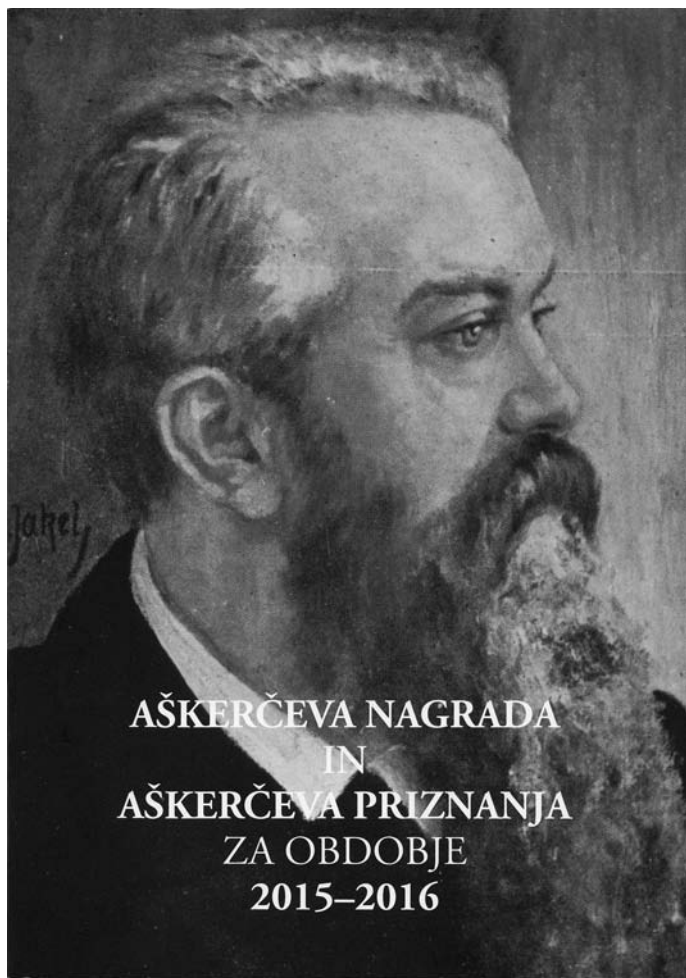
Aškerčevo priznanje

Na naslov *Komisije so za prejemnika Aškerčevega priznanja* prispeli štirje predlogi. Predlagani so bili: mag. Marija Čipič Rehar in mag. Blaž Otrin za objavo arhivskega gradiva in izdajo knjige z naslovom *Jegličev dnevnik*, Gordana Šovegeš Lipovšek za publikacijo *Prišo je glas – Prekmurci v vojni 1914–1918. Padli in pogrešani*, dr. Mateja Jeraj in dr. Jelka Melik za objavo arhivskih virov in pripravo spremne študije z naslovom *Kazenski proces proti Črtomirju Nagodetu in soobtoženim* in dr. Andrej Nared za vodenje projekta *Arhivi – zakladnice spomina*.

Komisija je sklenila, izvršni odbor ADS pa je 8. 9. 2016 soglasno potrdil, da se Aškerčevo priznanje za leto 2016 podeli DR. ANDREJU NAREDU za vodenje in realizacijo projekta *slovenskih arhivov z naslovom Arhivi – zakladnice spomina*.

Dr. Andrej Nared je leta 1998 diplomiral na Oddelku za zgodovino *Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani*, leta 2008 pa doktoriral z disertacijo z naslovom *Izoblikovanje kranjskih deželnih stanov in deželnozborskega postopka*. Od leta 1998 je zaposlen v Arhivu Republike Slovenije, kjer je bil skrbnik za arhivske fonde najstarejših (samo)upravnih organov in nekatere tematske zbirke, v zadnjih letih pa opravlja naloge namestnika direktorja. Doslej je poleg znanstvene monografije *Dežela – knez – stanovi*, ki je izšla leta 2009, objavil okrog 20 znanstvenih razprav, prek 30 strokovnih prispevkov in recenzij ter več deset arhivističnih člankov in poročil. Od leta 2011 dalje je vodil skupino, ki je delala na projektu *Arhivi – zakladnice spomina*, pri katerem je sodelovalo deset slovenskih arhivov.

Že leta 2010 se je začela pripravljati razstava, ki predstavlja presežek v vsej dosednji razstavni dejavnosti v slovenskih arhivih. Razstava *Arhivi – zakladnice spomina* postavlja mejnik tako v kakovosti kot tudi razsežnosti predstavljanja arhivske kulturne dediščine na Slovenskem in predstavlja izbor najdragocenejšega, vizualno privlačnega in vsebinsko pomembnega gradiva, ki ga hranijo osrednji državni arhiv ter regionalni in cerkveni arhivi. Ožji odbor projekta je pod vodstvom dr. Nareda, ki je koordiniral vse delo, mu določal tempo in ga tudi vsebinsko usmerjal, iz več kot sedemdesetih kilometrov arhivskega gradiva izluščil izbor dokumentov, ki je bil predstavljen širši slovenski in tuji javnosti. Projekt je vrhunec doživel 4. 3. 2015, ko je svoja vrata za obiskovalce odprla razstava v *Narodnem muzeju Slovenije na Metelkovi* v Ljubljani. Razstava tudi po zaprtju maja 2015 živi naprej v obliki potujoče razstave, ki v skromnejši obliki gostuje v soorganizaciji partnerskih arhivov po Sloveniji, duh njene veličastnosti pa živi naprej v razstavnem katalogu oz. monografiji, ki v besedi in sliki omogoča vpogled v bogastvo slovenskih arhivskih dokumentov. V monogra-

fiji *Arhivi – zakladnice spomina* je na 536 straneh predstavljenih 246 dokumentov. Vsak dokument je izčrpno predstavljen z naslovom, kratkim povzetkom vsebine (registrom) in njegovo interpretacijo, umestitvijo v čas in prostor, navedene pa so tudi druge povezave, ki bralcu omogočajo nadaljnje raziskovanje. Projekt *Arhivi – zakladnice spomina sicer* predstavlja kolektivni uspeh sodelovanja slovenskih arhivov in arhivistov, a je vseeno potrebno izpostaviti neprecenljivo in nesebično delo dr. Andreja Nareda za njegovo realizacijo. Vse je bilo izpeljano na kakovostni ravni: koordinacija pripravljalnega in organizacijskega odbora, restavratorski in konservatorski posegi, usklajevalni sestanki med arhivi, ureditev monografije, sodelovanje z oblikovalci razstave in monografije, dogovarjanja za razstavne prostore, sama postavitvev ter izvedba spremljevalnih dogodkov (predavanj, vodstev in delavnic).

Rezultat večletnega dela je razstava, ki je slovenskim arhivom in arhivistom upravičeno v ponos. Dr. Andrej Nared je kot prvi in najbolj izpostavljen član v realizaciji skupnega projekta *Arhivi – zakladnice spomina* pomembno prispeval k popularizaciji arhivske dejavnosti na Slovenskem.

Aškerčeva nagrada

Za prejemnika Aškerčeve nagrade je prišlo šest predlogov: pet predlogov za dr. Petra Pavla Klasinca in en predlog za Vesno Gotovino. Po pregledu vlog je komisija soglasno predlagala, izvršni odbor ADS pa soglasno potrdil, da Aškerčevo nagrado za življenjsko delo za leto 2016 prejme DR. PETER PAVEL KLASINC za *življenjsko delo na področju slovenske arhivistike, zlasti posredovanja arhivske dediščine javnosti, organizacije študijskega programa arhivistike in dosežkov na arhivskem področju v mednarodnem merilu*.

Dr. Peter Pavel Klasinc, rojen 18. 6. 1946 v Mariboru, je večino svojega poklicnega življenja posvetil arhivom in arhivistiki. Njegova prva zaposlitev je bila v Zgodovinskem arhivu na Ptuju, katerega vodenje je prevzel leta 1973. Vršilec dolžnosti ravnatelja arhiva je ostal do leta 1976, ko se je zaposlil v *Pokrajinskem arhivu Maribor*. V letih 1982–1995 je omenjeni arhiv tudi vodil, nakar je do leta 1997 delal na *Mestni občini Maribor*, kjer je opravljal funkcijo podžupana za družbene dejavnosti. Do upokojitve leta 2007 je spet delal v mariborskem arhivu kot znanstveni in arhivski svetnik. V zgodnjem obdobju svojih strokovnih aktivnosti se je ob arhivski dejavnosti posvečal tudi zgodovinopisju, posebej lokalnim

temam s področja gospodarstva. Ob tem je veliko svoje energije posvečal tudi društvenim arhivskim aktivnostim. Med drugim je leta 1979 opravljal mandat predsednika *Arhivskega društva Slovenije*. Leta 1981 je bil za eno leto izvoljen za predsednika predsedstva *Zveze arhivskih delavcev Jugoslavije*. Več let je bil tudi član ožje redakcije strokovnega časopisa *Arhivist*. Leta 1980 je bil imenovan v komisijo za edicijo *Arhivski fondi in zbirke v SFRJ*, hkrati pa je bil urednik obsežnega slovenskega prispevka v tej ediciji. Spodbujal in organiziral je aktivnosti za izdelavo *Vodnika po fondih in zbirkah Pokrajinskega arhiva Maribor*. Veliko časa je namenil evidentiranju arhivskega gradiva v tujini; eden od rezultatov njegovih tovrstnih aktivnosti je bila tudi obsežna publikacija z naslovom *Vodnik po informativnih pomagalih Štajerskega deželnega arhiva v Gradcu*, ki je izšla leta 1991. Širina njegovega strokovnega razmišljanja se kaže tudi skozi aktivnosti in organizacijo arhivskih strokovnih srečanj, ki so bila znana pod imenom *Srečanje obmejnih arhivov*. Inicijativa je bila sprožena v drugi polovici devetdesetih let. Izvedenih je bilo nekaj tovrstnih srečanj, vključno z izdanimi priložnostnimi zborniki, katerih urednik je bil.

Svoja ožja strokovna in teoretična spoznanja s področja materialnega varstva je poglobljal na podiplomskem študiju na *Univerzi v Zagrebu*, kjer je leta 1987 najprej magistriral in nato leta 1992 doktoriral. Klasinc je bil eden vidnih pobudnikov vsakoletnega arhivskega strokovnega posvetovanja v Radencih. Skoraj četrto stoletja je vodil organizacijski odbor za pripravo in izvedbo posvetovanj o strokovno-tehničnih vprašanjih v arhivski teoriji in praksi z naslovom *Sodobni arhivi*. Hkrati je bil med letoma 1978 in 2002 tudi glavni in odgovorni urednik istoimenske publikacije. Že več kot 20 let je aktiven v *Mednarodnem inštitutu arhivskih znanosti v Mariboru in Trstu (MIAZ)*, ki se je razvil iz *Centra za tehnične in znanstvene probleme v arhivih*, ki je nastal leta 1986 na njegovo pobudo. Pod njegovim vodstvom je MIAZ organiziral nekaj mednarodno odmevnih arhivskih strokovnih dogodkov, ki so postali tradicionalni. Hkrati je že več kot dvajset let odgovoren za arhivsko strokovno mednarodno publikacijo *Atlanti*. Omeniti velja tudi *Mednarodni slovensko-madžarski arhivski raziskovalni tabor*, ki v soorganizaciji *Pokrajinskega arhiva Maribor* poteka še danes. Prvi tovrstni tabor je bil izveden leta 1991 na obmejnem območju v okolici Lendave.

Prizadevanja dr. Klasinca po sistemskem in poglobljenem študiju arhivistike in dokumentologije, ki bi morala imeti značaj multidisciplinarnega in interdisciplinarnega študija, lahko sledimo skozi več kot četrto stoletja. Z veliko vnemo se je pred leti lotil priprav in organizacije študija na zasebni izobraževalni ustanovi *Alma Mater Europaea – Evropski center Maribor*, kjer mu je uspelo skupaj s sodelavci akreditirati študij arhivistike in dokumentologije na drugi stopnji. Leta 2013 so se v študijski program vpisali prvi študenti, sam pa je prevzel odgovornost za razvoj katedre kot njen predstojnik.

Raznoliko strokovno, predvsem pa organizacijsko delo dr. Petra Pavla Klasinca, je na področju slovenske arhivistike in tudi širše pustilo neizbrisen pečat.

Obe utemeljitvi in predstavitvi dobitnikov Aškerčevega priznanja in Aškerčeve nagrade sta bili prebrani na slovesni podelitvi (18. 10. 2016, v Veliki sejni dvorani Mestne hiše v Ljubljani). Podelitev se je začela z uvodnim pozdravom in nagovorom Aleksandre Pavšič Milost, predsednice *Arhivskega društva Slovenije*, nagovorom Damjane Pečnik, državne sekretarke na *Ministrstvu za kulturo Republike Slovenije*, pozdravnimi besedami gostitelja, ljubljanskega župana Zorana Jankovića, ter slavnostnim govorom prof. dr. Darje Mihelič. Slavnostna govornica je kot zgodovinarica, raziskovalka in odlična poznavalka arhivskega gradiva med drugim dala priznanje strokovnemu delu arhivistov in izpostavila pomen raziskovanja arhivskega gradiva, ki ga hranijo slovenski in tuji arhivi. Za predstavitev letošnjih nagrajencev v besedi in sliki je poskrbel Jernej Križaj, tajnik *Arhivskega društva Slovenije*. Podelitev letošnje *Aškerčeve nagrade* in *priznanja* je nadvse prijetno povezovala Mojca Kranjc, za slovesno vzdušje pa je s

čutnim izvajanjem skladb poskrbela odlična flavtistka Dana Verč. Društvo je ob tej priložnosti izdalo knjižico, v kateri so predstavljeni nagrajenci in nominiranci za *Aškerčeve nagrade* in priznanja za obdobje 2015–2016.

Zdenka Bonin,
predsednica Komisije

Nagovor predsednice Arhivskega društva Slovenije na slovesnosti ob podelitvi Aškerčeve nagrade in Aškerčevega priznanja za obdobje 2015–2016

Spoštovani gosti, drage kolegice, dragi kolegi.

Lepo pozdravljeni na današnji slovesnosti Arhivskega društva Slovenije.

Za utemeljitelja slovenske arhivistike arhivski delavci štejemo Antona Aškerca, za pionirja arhivske službe na Goriškem, od koder prihajam, pa velja Ludvik Zorzut, mož, ki je bil kulturi predan v širokem smislu. Ker pa letos mineva 50 let, odkar je bila pri Skupščini občine Nova Gorica ustanovljena Služba za varstvo arhivskega gradiva, ki velja za predhodnico novogoriškega arhiva, se mi zdi prav, da danes posvetim nekaj besed tudi Zorzutu. Po koncu druge svetovne vojne je bil referent za kulturo in umetnost pri oblastnem ljudskem odboru za Goriško, bil je zborovodja in organist, vnet zbiralec ljudskega blaga, nekaj časa je opravljal tudi naloge upravnika Okrajnega muzeja v Novi Gorici, v okviru katerega se je zbiralo tudi arhivsko gradivo. Ludvik Zorzut je bil precej mlajši od Antona Aškerca, sicer pa je bilo v njunem življenju veliko podobnosti. Oba sta študirala bogoslovje, obema je bila blizu arhivska stroka, oba sta bila pesnika. Aškerčeve pesmi poznamo vsi – ustvaril je visoko pesem, ki ga je ponesla v šolske učbenike, Zorzut je manj znan. Bil je ljudski, narečni pesnik, poznan predvsem na Goriškem. Bil je duhovit mož, mojster priložnostnih verzov, ki je eno svojih pesmi posvetil tudi arhivskim delavcem. Pesem je nastala leta 1972, ko je bilo v Novi Gorici arhivsko zborovanje in so udeleženci obiskali Slovensko Benečijo. Citirala bom nekaj verzov iz te pesmi, že vnaprej pa želim opozoriti, da je Zorzut v pesmi uporabljal besedi 'arhivist' in 'arhivar' kot sopomenki. Pa ne zato, ker ju ne bi ločil, pač pa v iskanju ustrezne rime. Pesniška svoboda pač. Med drugim je zapisal:

»/.../ Slovenski smo mi arhivarji, čuvarji, smo mi zgodovine pravični pismarji. /.../«

Preprosti verzi, ki so iz njega privreli ob prijaznem sprejemu rojakov v Gornjem Trbilju, izražajo temeljno poslanstvo arhivov. Biti čuvarji! Arhivsko delo je sicer raznoliko in sega na različna področja. 53. člen arhivskega zakona, ki našteva dejavnosti arhivov, ima kar 12 alinej, a tista osnovna, temeljna naloga arhivov, je biti čuvarji – varovati kulturno dediščino. Jože Žontar, starosta slovenske arhivistike, je že pred leti, ko je skušal široki javnosti preprosto predstaviti dejavnost arhivov, zapisal, da imamo dve osnovni skupini kulturnih dejavnosti in da v prvo sodijo tiste, ki neposredno razširjajo kulturne dobrine (npr. radio, televizija, film, gledališče), v drugo pa tiste, ki so prvenstveno namenjene ohranitvi kulturnega premoženja za bodočnost – obogatitvi in ohranitvi narodove kulturne zakladnice. Arhivi sodijo v drugo skupino. Z delom svoje dejavnosti sicer stopajo v neposredne stike s širšo javnostjo (pripravljajo razstave, predavanja, učne ure, razprave, izdajajo publikacije), a omenjene dejavnosti niso osnovni namen arhivov, čeprav so morda bolj vabljive in včasih tudi bolj cenjene, kar seveda ni prav. Povsod po svetu in tudi po slovenski zakonodaji je temeljno poslanstvo arhivov zbiranje in hramba gradiva, ki ima trajen pomen za zgodovino ali pravno varnost oseb. In slednje moramo imeti nenehno pred očmi vsi: tisti, ki delamo neposredno z gradivom in z ustvarjalci gradiva, vodstveni delavci, ki arhivsko delo načrtujejo, pa tudi tisti, ki